

Ako môžem brániť svoje práva pomocou strategickej litigácie?

1. Všimnite si, že sa deje niečo nespravodlivé

- Zažívate nejakú **nespravodlivosť** (napríklad nemáte služby, ktoré potrebujete - osobnú asistenciu, sociálnu podporu..., ktoré sú nevyhnutné na samostatný život?)
- Stále dokola narádzate na **rovnaké prekážky** (vo vzdelávaní, v prístupe k sociálnym službám, v práci)?
- Myslíte si, že podobnú **nespravodlivosť zažíva aj viac ľudí**, nielen vy?

2. Zhromaždite dôkazy

- Zapisujte si **konkrétne situácie** (kedy, kde, čo sa stalo).
- Zbierajte **písomné dokumenty** (listy, e-maily).
- Môžu sa hodiť aj **fotografie a svedectvá** – aj tie môže súd potrebovať.

3. Nájdite spojencov

- **Neziskové organizácie** zamerané na práva ľudí s postihnutím
- Právne poradne, ombudsmanov, advokátov, ktorí majú **skúsenosti s ľudskými právami**.
- **Ľudí s podobným problémom** - keď vás bude viac, máte väčšiu šancu na úspech.

4. Svoj plán prediskutujte s právníkom

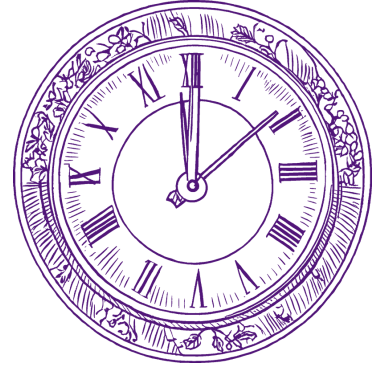
- Porozprávajte sa s právníkom alebo organizáciou o tom, **čo presne chcete zmeniť**.
- Vysvetlite, ako váš prípad poukazuje na **systemový problém** (teda na problém, ktorý sa môže týkať ďalších ľudí).
- Premyslite si, **čo chcete dosiahnuť** (napríklad rozhodnutie súdu, ktoré potvrdí, že škola nesmie odmietať žiakov s postihnutím).
- Nájdite **odborníka na ľudské práva a strategickú litigáciu**.
- Pýtajte sa ho, či je ochotný ísť až k najvyšším súdom (k Ústavnému súdu aj k medzinárodným inštitúciám).

Ako môžem brániť svoje práva pomocou strategickej litigácie?

5. Váš hlas má silu meniť spoločnosť k lepšiemu!

- Hovorte o svojich skúsenostiach **s médiami či verejnosťou** (ak chcete).
- **Čím viac sa o probléme hovorí**, tým väčšia šanca na nápravu (zmenu zákonov, postupov, verejnej mienky).
- **Buďte trpezliví** – strategická litigácia môže trvať dlho.
- Váš príbeh môže priniesť **systémovú zmenu pre mnoho ďalších ľudí**.

6. Čo sa stane po výhre (alebo prehre)?

- **Výhra na súde:**
  - Môže **zmeniť prax v celej krajine**.
  - Môže priniesť **odškodnenie** (peniaze, ospravedlnenie) alebo **inú nápravu**.
- **Prehra:**
  - Aj tak **upozorníte na problém** a môžete pokračovať (odvolanie, ústavný súd, medzinárodné inštitúcie).
  - Niekedy prehra **vyvolá verejnú diskusiu** a napokon sa situácia zmení napríklad **vďaka politikom** – napríklad zmenou zákona.

Strategická litigácia je dlhodobý proces

Nemusí sa podariť hneď.

**Môže ale pomôcť väčšiemu počtu ľudí
a zlepšiť zákony či postupy úradov.**

